

Chrysis breviararis Thoms. en *Chrysis fulgida* var.
immaculata Buysson (Hym., Acul.)

door

J. P. VAN LITH

Onder de soortnaam *Chrysis ignita* L. zijn lange tijd allerlei in vorm en kleur vrij sterk uiteenlopende vormen samengevat. Weliswaar zijn door enkele oude auteurs nu en dan verschillende soorten afzonderlijk beschreven, doch deze werden later weer tot de — als sterk variabel aangeduide — soort *ignita* L. samengevoegd. Dank zij onderzoekingen van BISCHOFF, BLÜTHGEN en vooral LINSENMAIER is de laatste tijd echter wel gebleken, dat er verschillende goede soorten onder schuilen, met duidelijke, constante kenmerken. LINSENMAIER (1951) heeft ook een aantal subspecies onderscheiden; hij houdt deze voor oecologisch-geografische subspecies en voegt hieraan toe: „welche biologisch durchaus isoliert leben und daher streng genommen u.U. schon als eigene Arten gelten könnten. Von einer so scharfen Trennung sehe ich aber mindestens jetzt noch ab, denn es müsste dies notgedrungen auch mancherlei Aenderung des Begriffs Spezies und Subspezies bei vielen anderen Chrysididen nach sich ziehen.”

Een van de bovenbedoelde soorten, *Chrysis breviararis*, werd reeds in 1870 door THOMSON beschreven en is door BISCHOFF en BLÜTHGEN herontdekt. In ons land is het dier, zowel ♂ als ♀, bij Ulvenhout gevangen, bij de nesten van *Discoelius zonalis*, waarbij het parasiteert. Behalve door de vorm van de sprieten en de metatarsi is het van de andere nauw met *ignita* verwante soorten gemakkelijk te onderscheiden door de tweetandige bovenkaken. In sommige opzichten lijkt *Chrysis ignita pseudobreviararis* Lins. sterk op *breviararis*, doch *pseudobreviararis* heeft normale, spitse bovenkaken.

Ook *Chrysis fulgida* L. herbergt een constante vorm, *immaculata*, die door BUYSSON reeds in 1898 als variëteit is beschreven (p. 138). Deze is te herkennen aan een smal gouden randje aan de achterrand van het eerste tergiet en door het ontbreken van een duidelijke blauwe vlek op het tweede tergiet van de mannetjes. Dit dier is ook bij Ulvenhout gevangen en is vermoedelijk lokaal. De waard is misschien *Allodynerus rossii*; exacte gegevens ontbreken echter nog. Overigens vliegen *fulgida* en *fulgida* var. *immaculata* op dezelfde plaatsen.

Inmiddels is mij gebleken, dat de genitaliën van de ♂ ♂ duidelijk verschillend zijn. Dit is ook de opvatting van LINSENMAIER, die gelijktijdig tot dezelfde conclusie is gekomen (in litt.). Ik laat het aan hem over om hierover t.z.t. definitieve mededelingen te doen.

Summary

Of *Chrysis breviararis* Thoms. — easily recognized by the bifid upper jaws — male and female have been found near Ulvenhout in the Netherlands, near the nests of *Discoelius zonalis*.

Chrysis fulgida var. *immaculata* Buysson — with a narrow golden edge on the first tergite; the male lacks the distinct and well-defined blue patch on the second

tergite — seems to be very local and has been taken together with *Allodynerus rossii* (Lep.) which might be the host.

The ♂ genitalia are distinctly different so that it seems justified to consider *immaculata* as a good species. I leave it to LINSSENMAIER, who simultaneously came to the same conclusion, to take a definite decision.

Literatuur

- BUYSSON, R. DU, 1898, Contribution aux Chrysidides du globe (3e série), *Rev. d'Ent., Caen*, 17: 125—147, Pl. I.
- BLÜTHGEN, P., 1951, *Chrysis brevitarsis* Thoms., eine verschollene Art. *Nachrichten Nr. 30, Naturw. Museum der Stadt Aschaffenburg*, p. 60—61.
- LINSSENMAIER, W., 1951, Die europäischen Chrysididen. *Mitt. schweiz. ent. Ges.* 24: 83. Rotterdam, Allard Piersonstraat 28c.

Verspreiding van Psychiden door vogels. In *Flora og Fauna* 60:122—127 (1954) deelt P. L. JØRGENSEN mee, hoe hij waarnam, dat wijfjes van *Acanthopsyche atra* L. een paar dagen na de paring hun zak verlieten en op de grond vielen, waar zij makkelijk door vogels ontdekt kunnen worden. Elf van deze bevruchte wijfjes werden aan een gevangen Roodborst gevoerd, de excrementen van de vogel van de eerste 24 uur bewaard en af en toe bevochtigd en twee weken later kwamen 30 à 40 rupsen uit. Niet veel dus, maar genoeg om te bewijzen, dat de soort op die manier door vogels verspreid kan worden. — LPK.

Bizondere vangsten van Rhopalocera in 1953. Hoewel een beetje laat, geef ik hierbij een lijstje van enkele goede vangsten van dagvlindervormen in 1953.

Pyrgus malvae L., f. *bilineata* Reverdin. Epe, Gld., ♂, 24 Mei; f. *taras* Bergsträsser, op dezelfde vindplaats een ♀ op 26 Mei.

Anthobocaris cardamines L., f. *caulotostica* Williams. Epe, ♂, 24.V.

Pieris napi L., f. *fuscosignata* Lempke. Deze interessante vorm ving ik in het voorjaar in verse toestand. De tekening van alle vleugels is bruin. Amsterdam, ♀, 23 Mei.

P. napi f. *trimaculata* Rocci. Een prachtig exemplaar, dat tegelijk zeer duidelijk f. *subtus-confluens* Kautz is. Amsterdam, ♀, 10.IX, ab ovo.

f. *conjuncta* Lempke, Amsterdam, twee wijfjes, 5.VII en 10.VII.

f. *pseudoradiata* Müller. Amsterdam, twee wijfjes, 29.VI, en Leusden, 28.VIII.

f. *aversomaculata* Stach × f. *subtus-magnomaculata* Kautz. Amsterdam, ♂, 13.VIII. Pathologisch exemplaar: rechter achtervleugel op de onderzijde gedeeltelijk verbleekt. Epe, ♀, 24.V.

Polygonia c. album L., f. *f-ablum* Esper. Een prachtig gaaf ♂ te Hierden op 12.VII.

Lasiommata megera L. Een exemplaar, waarbij het apicale oog slechts op de linker voorvleugel aan de onderzijde dubbel gekernd is. Amsterdam, ♂, 11.X.

Maniola jurtina L. Een prachtige gynaandromorph, links ♀, rechts ♂, Amsterdam, 28.VI. Van dezelfde soort een mooi ♂, met symmetrische lichte vlekken op boven- en onderzijde der vleugels. Amsterdam, 25.VI.

Coenonympha pamphilus L., f. *caeca* Oberthür. Amsterdam, ♀, 7.V; Amersfoort ♂, 23.VIII.

f. *pallida* Tutt. Epe, ♂, 25.V.

Heodes tityrus Poda. Een vorm, waarbij op de onderzijde der vleugels de submedian vlekkenrij verdwenen is; slechts enkele zwarte vlekken zijn overgebleven. Epe, ♀, 26.V.

H. J. L. T. STAMMESHUS, Grensstraat 15, Amsterdam-O.

[Het laatste exemplaar behoort tot f. *aricia* Cabeau, 1920, *Rev. mens. Soc. Namur.*, vol. 20, p. 3 (*caeca* Courvoisier, 1912, *Iris*, vol. 26, p. 63, nec *caeca* Courv., 1907, *Z. wiss. Ins. biol.*, vol. 3, p. 75. De vorm was nog niet uit ons land bekend. — LPK.]